

Izvještaj

Lovre Čulina

JAVNO PREDSTAVLJANJE KNJIGE *INTEGRALNA TEORIJA KENA WILBERA*

VANJE BORŠA

Pred više od trideset osoba 11. siječnja 2013. godine, s početkom u 11,15 h, u Konferencijskoj dvorani Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu predstavljena je knjiga *Integralna teorija Kena Wilbera* autora dr. sc. Vanje Borša a koju je objavio FF-press Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Predstavljanje knjige, koja je izašla iz tiska krajem 2012., otvorio je gospodin Boris Bui, voditelj izdavačke službe FF-press, koji je iznio tehničke detalje ovog izdanja (185 stranica, 21 ilustracija, 783 fusnote koje služe boljem razumijevanju i kontekstualizaciji građe te 13 poglavlja koja se kreću od akribijskog opisa bibliografije Kena Wilbera preko detaljnog razlaganja njegove integralne teorije pa do integralne životne prakse – praktične primjene integralne teorije) te predstavio i dao riječ predstavljajima knjige.

Knjigu su, uz autora dr. sc. Vanju Borša, predstavili recenzenti prof. dr. sc. Lino Veljak, dr. sc. Goranka Lugomer Armano te prof. dr. sc. Vjekoslav Afrić.

Riječ je prvo pripala prof. dr. sc. Vjekoslavu Afriću koji je iznio osvrt na dosadašnji znanstveni rad autora knjige, antropologa Vanje Borša, koji uključuje intenzivno bavljenje integralnom teorijom te je naznačio kako je sam autor zbog svestranosti interesa te širine obrazovanja prirodno bio orijentiran prema integralnom pristupu. Također, profesor Afrić ukazuje na važnost knjige jer ističe kako ista nije puki teorijski prikaz već u svim svojim aspektima odiše kritičkim i refleksivnim odmakom čime zadobiva vrijedniju dimenziju.

Nakon profesora Afrića riječ pripada dr. sc. Goranki Lugomer Armano koja svoj prikaz otvara upečatljivom rečenicom rekavši kako autor posredno kroz svoj rad, u ovom kontekstu kroz novoizdanu knjigu, širi svoje djelovanje izvan uskih okvira svoga vremena. Navodi kako se prvi put susreće s autorom knjige na njegovom predavanju o integralnoj teoriji Kena Wilbera u Matici hrvatskoj 2011. godine. Doktorica Lugomer Armano istaknula je važnost knjige kao prvijenca na hrvatskom jeziku, međutim, s obzirom na to da se knjiga temelji na najnovijim Wilberovim radovima njena važnost prelazi lokalne okvire. Ono što recenzentica posebno vrednuje jest činjenica da djelo nije samo prikaz koji postupno vodi ka razumijevanju Wilberove integralne teorije već i razumijevanju spoznaja s ciljem primjene u praksi, tj. integralnoj životnoj praksi kao samoaktualizaciji u punom smislu te riječi. Upravo zbog toga što Wilberova integralna teorija prirodno teži pretakanju u praktičan život ona smatra kako je ova knjiga korisna svim znanstvenicima, praktičarima te bilo kojoj osobi s težnjom za samoaktualizacijom. Psihologinja Lugomer Armano nije izostavila ponoviti i moto Borševe knjige koji je sadržan u citatu Kena Wilbera: »Prava namjera moga pisanja nije reći: morate misliti ovako. Prava je namjera: ovdje su neka od mnoštva značajnih gledišta ovog izvanrednog Kozmosa; jeste li promišljali o njihovom uključivanju u svoj svjetonazor?«. Upravo na temelju ovog citata ona kontekstualizira svoje mišljenje kako nam integralna teorija Kena Wilbera omogućava punu slobodu da gradimo vlastiti svijet, tj. život. Također, ističe kako je knjiga rezultat dugotrajnog i ustrajnog rada autora koji je vrlo aktivan predavač istaknute erudicije te mu odaje priznanje za njegov rad i kao osnivaču elektroničkog znanstveno-stručnog postdisciplinarnog časopisa *Holon* te osnivaču Hrvatskog društva za integralnost, čime pruža priliku da se ljudi upoznaju s izdancima integralne teorije koja je sama po sebi područje koje imanentno teži dijalogu.

Odmah po preuzimanju riječi recenzent prof. dr. sc. Lino Veljak izražava iznimno zadovoljstvo čitanja prve monografije o utjecajnom američkom misliocu Kenu Wilberu pri čemu ističe nekoliko napomena o kontekstu u kojem se razvija teorija Kena Wilbera. Naglašava kako knjiga nije tek korektan i sustavan prikaz teorije Kena Wilbera, već i kritički osvrt na istu perspektivnog znanstvenika Vanje Borša. Profesor Veljak problematizirao je u kontekstu svog osvrta na knjigu današnje stanje društva u kojem se ukupna količina ljudskog znanja

umnogostručila do neslućenih razmjera u odnosu na prošlost. Upravo tu multiplikaciju znanja on uspoređuje sa zakonom akceleracije u fizici te kao rezultat navodi sve veću fragmentaciju postojećeg znanja što vodi ka sve težoj komunikaciji među disciplinama, kako na metodologijskoj tako i na sadržajnoj razini. Također, navodi da objedinjavanje takvoga znanja podrazumijeva insistiranje na obuhvaćanju u koherentnije i konzistentnije cjeline za razliku od pukog instrumentalizma, stoga bi to nastojanje trebalo postati imperativom za svakoga tko usvaja, reproducira i proizvodi znanje. Filozof Veljak ističe kako je navedeno upravo onaj duhovni kontekst u kojem se javlja teorija Kena Wilbera koja afirmira postdisciplinarni pristup koji bitno osnažuje potencijale multi-, inter- i transdisciplinarnog pristupa što omogućuje ostvarenje njihovih mogućnosti. Recenzent nadalje navodi kako se integralna teorija Kena Wilbera temelji na tzv. sve-kvadrantnom i sve-razinskom pristupu u kojemu su dimenzije zbiljnosti obuhvaćene teorijom holona (profesor Veljak smatra holone svojevrsnom sofisticiranom inačicom Leibnizovih monada). Također problematizira oblikovanje pluralizma koji je smješten u postmetafizičkoj realnosti pri čemu Wilberova integralna postmetafizika nadomješta percepcije s perspektivama. U tom kontekstu recenzent postavlja pitanje je li nadomještanje ontologije pojmom *svjetobraz*, koji se često pojavljuje u knjizi, najadekvatnije? Pri tome svoja promišljanja razlaže na dva aspekta formulirana kao pitanja: 1) hoćemo li ontologiju poistovjetiti s klasičnom metafizikom i 2) je li upravo pojam *svjetobraz* onaj kojim bi se mogle izraziti postmetafizičke realnosti? Postavivši ova pitanja kao okosnicu daljnjeg promišljanja nekih aspekata Wilberove integralne teorije prof. dr. sc. Lino Veljak ocjenjuje da u kontekstu iste ipak možemo govoriti o nadmašivanju granica metafizike. Međutim, pri tome postavlja i autokritičko pitanje: je li dovoljno samo da zbiljnost ovisi o promatraču/ici, ili već i o djelatniku/ici, a ne samo o pasivnom promatraču/ici? U tom momentu profesor Veljak zaključuje svoj prikaz osvrtnom na kritičku recepciju teorije Kena Wilbera koja svjedoči kako empirizam, pozitivizam i metafizika nisu međusobno antitetični. Upravo je u tome, prema riječima ovoga recenzenta, sadržan veliki doprinos integralne teorije Kena Wilbera kao i u osvještavanju čestih površnosti u koje svi često zapadamo, a ne moramo biti njihovi zatočenici.

Po završetku predstavljanja knjige od strane recenzenata, dr. sc. Vanja Borš uputio je zahvale svima koji su sudjelovali i omogućili njeno objavljivanje te se u nekoliko crta osvrnuo na pojedine stavke što su ih iznijeli recenzenti. Također je naveo nekoliko motiva koji su bili poticaj za pisanje ove knjige, a mogu se sažeti u tri stavke: 1) Ken Wilber jedan je od najprevođenijih autora današnjice, 2) kolege u akademskim krugovima pri prvim susretima s Wilberovom teorijom uglavnom nisu pitko primali građu, 3) Wilberova integralna teorija koristi se sve više u akademskim te u poslovnim (praktičnim) krugovima (npr. u projektu Ujedinjenih naroda s uspješnom primjenom u preko trideset zemalja).

Autoru knjige naposljetku je upućeno nekoliko pitanja od kojih izdvajam samo neka. Na pitanje koja je pozicija Wilbera i njegovog rada u filozofskom smislu u suvremenom kontekstu te možemo li ga uspoređivati s velikanima filozofske misli kao što su Aristotel i Hegel ili se radi o nečemu što će s vremenom zadobiti kategoriju pomodnoga, doktor Borš odgovara vrlo jednostavno kako je to nešto što će povijest pokazati. Također, na pitanje može li se u kontekstu integralne teorije Kena Wilbera govoriti, u hegelovskom smislu, o kraju mišljenja, autor odgovara kako je integralna teorija usmjeravajuća generalizacija koja se karakterizira kao nešto živo, odnosno kao proces, te se poziva na vlastite riječi što ih je napisao u knjizi: »...Wilberov integralni pristup predstavlja prijelaznu metateoriju i metaparadigm, odnosno sustav otvoren nadopunjavanju svakim novim i istinski vrijednim ljudskim otkrićem i spoznajom.«, a čime je i zaključio ovo zanimljivo predstavljanje svoje knjige.